

УДК 741.7(477)"18/20"

Зінаїда Косицька
(Київ)

**ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВИТИНАНКИ
XIX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ
У 5-томній «ІСТОРІЇ ДЕКОРАТИВНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ»**

Статтю присвячено характеристиці головних тенденцій розвитку української витинанки початку XIX – початку XXI ст., висвітлених у розділах III, IV, V-го томів «Історії декоративного мистецтва України». Акцентовано, що в Україні вперше здійснено дослідження такого масштабу. Роль витинанки, творчість народних, самодіяльних та професійних митців у виданні подано в контексті історичних, соціальних, культурних процесів України початку XIX – початку XXI ст., представлено нові матеріали, невідомі раніше твори, що зберігаються у музеях і архівах України й сусідніх країн, зокрема в Польщі.

Ключові слова: історія мистецтва, декоративне мистецтво, народне мистецтво, українські витинанки, традиції.

The article is dedicated to the description of the main trends of the Ukrainian paper cutting art pieces development in the early 19th – early 21st centuries, published in the chapters of the third, fourth and fifth volumes of *The History of Ukrainian Decorative Art*. It is emphasized that the research of such a scale has been realized in Ukraine for the first time. The significance of paper-cutting art pieces and the works of folk, amateur and professional artists are presented in the edition in the context of historical, social and cultural processes of Ukraine in the early 19th – early 21st centuries. New materials, previously unknown works stored in the museums and archives of Ukraine and neighbouring countries, in particular in Poland, are submitted.

Keywords: art history, decorative art, folk art, Ukrainian paper-cutting art pieces, traditions.

Здійснене Інститутом мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України 5-томне видання «Історії декоративного мистецтва України» увінчує роботу, яка тривала впродовж десяти років (головний редактор, академік Ганна Скрипник; науковий редактор, академік НАМ України Тетяна Кара-Васильєва) [3–7]. Для представлення розвитку українського декоративного мистецтва авторський колектив за основу обрав принципово нову концепцію системного висвітлення, що охоплює в тісному взаємозв'язку комплекс різноманітних мистецьких видів і напрямів у сфері народного мистецтва, художніх промислів, художньої промисловості та творчості художників-професіоналів. Із позицій еволюції художніх стилів розглянуто всі види й жанри декоративного мистецтва за різні періоди історії України.

Особливо цінно, що підготовку матеріалів здійснили провідні фахівці в галузі мистецтвознавства, історії, археології, етнографії ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ, ІА НАНУ, Інституту народознавства НАНУ, НМУНДМ, Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури, Львівської національної академії мистецтв, Львівського національного університету ім. І. Франка, Інституту мистецтв Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника, Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського, Косівського інституту прикладного та декоративного мистецтва ЛНАМ та багато інших.

Перші чотири томи виходили регулярно: у 2007 [4], 2009 [5], 2010 [3], 2011 [6] роках, останній був виданий 2016 року [7], коли вкрай скорочені асигнування для розвитку науки, здавалося б, остаточно унеможливили цю подію. Утім, директор ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ Ганна Скрипник зуміла віднайти можливість для тиражування останнього тому саме в ці непрості роки в історії України.

До першого тому ввійшли розвідки про вітчизняне декоративне мистецтво від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. Над книгою працювали вчені переважно з ІА НАНУ, зокрема, Єлизавета Архипова [1, с. 287–308], Людмила Яковлева [23, с. 23–46], Олена Фіалко [18, с. 117–158], Марина Русяєва [13, с. 159–224]. Також у книзі представлено декоративне мистецтво часів Київської Русі й до XV ст. Ці розділи підготували Софія Боньковська [2, с. 341–358], Тетяна Кара-Васильєва [8, с. 227–238], Марина Сергєєва [14, с. 267–286].

Другий том знайомить із мистецтвом України XVII–XVIII ст. За третій том про народне мистецтво XIX ст. відповідала науковий секретар Наталя Студенець, яка підготувала до книги також розділи «Килимарство», «Ткацтво» [16, с. 49–60; 17, с. 39–48]. Особливо цікавим для сучасників став четвертий том, у якому висвітлено декоративне мистецтво й художні промисли XX – початку XXI ст., його відповідальний секретар Олена Клименко, водночас представила розділ про гончарство (разом із Л. Сержант, Г. Істоміною) [9, с. 119–160]. П'ятий том знайомить читачів із внеском професійних митців XX – початку XXI ст., підготовку здійснила науковий секретар Зоя Чегусова, яка представила в ньому також розвідки про творчість майстрів сучасності з художньої кераміки, скла, лозоплетіння [19; 20; 21; 22]. Технічний секретар п'ятого тому Лілія Пасічник проявила особливу увагу під час відбору ілюстрацій, що вплинуло на формування інформативного візуального ряду. Особливо копітку й відповідальну частину роботи над виданням здійснили редактори Олена Щербак, Наталя Джумаєва, долучивши до підготовки всіх працівників видавничого відділу ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ, серед яких варто особливо відзначити Олену Лихолат, Тетяну Тарадай, Марину Голеню, які книги верстали.

Велику підтримку вчені отримали від працівників вітчизняних музеїв, архівів, бібліотек. Це колективи, насамперед, відділу «Архівні наукові фонди рукописів та фонозаписів» (завідувач Валентина Борисенко) та наукової бібліотеки ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ (завідувач Ольга Роєнко), працівники НМУДМ (директор Людмила Строкова), МЕХП ІН НАНУ (заступник директора ІН НАНУ з музейної роботи Андрій Клімашевський), НМЛ (директор Ігор Кожан), ДНІМ (у той час заклад очолювала Надія Капустіна) та багато інших.

Варто акцентувати, що в жодній країні колишнього Радянського Союзу схожого видання з історії декоративного мистецтва такого масштабу ще не видано. Важливо, що всі томи в електронному вигляді можна знайти на сайті ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ.

Від початку проекту в 5-томному виданні «Історія декоративного мистецтва України» серед різних видів народної творчості було заплановано публікацію розділів про українські витинанки, їх представлено в третьому, четвертому й п'ятому томах [10; 11; 12]. Ця проста за технікою та доступним матеріалом-папером творчість виникла від початку XIX ст. як святковий декор інтер'єру селянського житла, водночас за останні десятиліття новаційні пошуки митців спричинили трансформації образності витинанок, які дедалі частіше створюють на зразок тематичних декоративних панно. Нині вони набули рівнозначного поцінування з роботами інших видів образотворчості. Найпоширенішими формами паперових оздоб від початку їх виникнення були розеткові, ромбічні, фризіві витинанки. Улюблені мотиви – різноманітні стрілочки, кутики, вигнуті лінії, абстрактний ажур, мотиви на зразок «вазона», «древа», зображення людей, тварин, птахів, різні рослини, особливо квіти, галузки. Такими прикрасами народні майстри декорували піч, комин, сволок, стелю, стіни, довкола вікон, полиці, а перед святом Різдва Христового – шибки. Також набули популярності паперові рушники, особливо в перші десятиліття XX ст., їх виготовляли до 1960-х років; розмальовуючи на вузьких краях та доповнюючи ажуром як імітацію мережива. Сучасні новорічні сніжинки на вікнах – також яскраве відлуння давніх традицій українців, якими вони раніше зустрічали й нині продовжують зустрічати зимові свята, прикрашаючи житло в ефектний і доступний спосіб.

В «Історії декоративного мистецтва України» представлено основні етапи еволюції витинання в Україні від початку XIX до початку XXI ст. – за весь період розвитку. Вказано, що перші оздоби мали різні назви («квітки», «паперові окраси стін», «укра- си для хати», «різки», «шлярки», «веляно», «витинкі», «витинянки») і були пошире- ні в багатьох осередках Наддніпрянщини, Поділля, Волині, Галичини, Холмщини. Патріотичне спрямування інтелігенції України, її зацікавлення селянським побутом, зокрема різними видами народної творчості, значною мірою сприяли поширенню ін- формації про вирізування паперових хатніх оздоб. Зусиллями ініціаторів була започ- аткована низка музейних колекцій, приватних збірок, у яких знаходили місце твори багатьох видів народного мистецтва, зокрема й витинанки (В. Гагенмейстер, Б. За- клинський, М. Кіт, Є. Евенбах, С. Левицький, О. Нижанківський, В. Шухевич). Така обставина дає змогу сьогодні вивчати вітчизняний вирізаний хатній паперовий декор за автентичними зразками різних років. Особливе значення для збереження творів кінця XIX – початку XX ст. мали крайові виставки (Тернопіль, 1887; Львів, 1894; Краків, 1902; Стрий, 1909). Серед різноманітних виробів на них експонували також «паперові прикраси селянських хат»¹. У перші десятиліття XX ст. мистецтво вити- нання було на хвилі активного поширення в усіх відомих осередках: с. Петриківка (Дніпропетровська обл.), м. Умань (Черкаська обл.), м. Стрий, Стриганці, Загвіздь (Івано-Франківська обл.) та ін. Після Першої світової та громадянської воєн, голо- ду, у 1920-х роках, коли в Україні налагоджували насамперед діяльність кустарних і хатніх промислів, які не потребували значних асигнувань, виникло таке підґрунтя для розвитку витинання. Вирізані з паперу рушники й фіранки в цей період часто замінювали вишиті й ткані, а шпалерним та килимковим композиціям із паперових складників належали місця вовняних килимів над ліжком. У 1930-х роках народні майстри ще продовжували активно розвивати цей вид творчості, і оздоби для декору покуті, печі, стін виготовляли в руслі стійких локальних традицій. Середина XX ст. для мистецтва витинанки, як і для інших видів народної творчості, була особливо несприятливим періодом: руйнівні наслідки Другої світової війни негативно вплину- ли на весь устрій народного господарства й культури. Також у ці часи набув нової сили процес регламентації та контролю за розвитком офіційного мистецтва, який у центральних і східних регіонах поширився з 1930-х, а від 1945 року і в західних об- ластях: майже зникають писанкарство, іконопис, згасає зацікавленість науковців ви- тинанкою, утім, вона і далі побутувала в різних областях. Після Другої світової війни витинанками почали прикрашати новорічні ялинки, для чого їх виготовляли пере- важно з білого паперу на зразок сучасних «сніжинок», часто замінюючи / доповнюю- чи ними ялинкові іграшки. До цього часу українці вирізували витинанки здебільшого з кольорового паперу. Із кінця 1960-х років зі зміною інтер'єру сільських українських осель розпоршується єдиний узгоджено-цілісний ансамбль архаїчного декору, у цей час домінують паперові оздоби, що імітують тканини: рушники, серветки, фіранки. Мистецтво продовжує побутувати в селах Наддніпрянщини, Поділля, Покуття.

Черговий сплеск відродження паперових хатніх оздоб відбувся наприкінці 1970-х років, у період, коли їх вирізували переважно як ексклюзивні мистецькі тво- ри на зразок станкових. Важливо, що з другої половини XX ст. техніку вирізування активно використовують професійні художники. Серед таких особистостей, чия твор- чість була особливо виразною, – Карло Звіринський, Людмила Мазур. Із виходом розвідки М. Станкевича «Українські витинанки» [15] й резонансом після організова- них ним ретроспективних виставок у Львові (1981) й Києві (1987) започатковується новий етап розвитку цього виду мистецтва: багато обдарованих особистостей, особли- во аматорів, розпочинають свою творчість після відвідання виставок та ознайомлення з монографією М. Станкевича.

У 1990-х роках зміни в суспільно-політичному житті країни, пов'язані зі здобуттям Україною незалежності та її інтеграцією у світовий культурний простір, істотно позна- чилися на культурно-мистецьких процесах. Розвиток витинання помітно активізуєть-

ся, його дедалі частіше використовують у сфері видавничої графіки й дизайну. Особливо сприяли таким обставинам «Свята витинанки» (1993, 2002, 2008, 2011, 2015), які регулярно відбуваються на базі Будинку народної творчості м. Могилева-Подільського² за активної підтримки Вінницького обласного центру народної творчості³.

Майстри сучасності представляють мистецтво української витинанки вже на виставках в Європі, Азії, Америці, зокрема в Болгарії, Франції, Китаї, Туреччині, США. Серед таких митців Наталя Авдеєнко (сmt Петриківка Дніпропетровської обл.), Людмила Бабіч (сmt Царичанка Дніпропетровської обл.), Ольга Шинкаренко (м. Київ). Дедалі частіше професійні художники обирають цю техніку для авторських робіт: Дарія Альошкіна (м. Львів), Юлія Дунаєва (м. Дніпро), Василь Корчинський (м. Київ), Андрій Пушкарьов (м. Дніпро), Микола Теліженко (м. Черкаси), Наталя Сташкевич (м. Полтава), Олена Турянська (м. Львів), Ірина Токарська (м. Львів), Ліля Тептяєва (м. Коломия), та інші. Саме тому важливо, що творчість непересічних українських митців висвітлена не лише у ЗМІ, у науковій літературі, а також у ґрунтовному колективному дослідженні «Історія декоративного мистецтва України».

Список скорочень

ДНІМ – Дніпропетровський національний історичний музей ім. Д. Яворницького
 ІА НАНУ – Інститут археології НАН України
 ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України
 ІН НАНУ – Інститут народознавства НАН України (м. Львів)
 МЕХП ІН НАНУ – Музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України (м. Львів)
 НМЛ – Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького
 НМУНДМ – Національний музей українського народного декоративного мистецтва (м. Київ)

¹ Написи на картонних композиціях, представлених на виставці у м. Стрий 1909 року; НМЛ, інв. № НМВ 2040–2825.

² Директор і організатор Свят витинанки у 2002, 2008, 2011, 2015 роках Оксана Городинська. Перше Свято витинанки 1993 року організувала попередній директор Марія Гоцуляк (нині директор Краєзнавчого музею ім. М. Руденко в м. Могилеві-Подільському).

³ Директор Тетяна Цвігун.

Джерела та література

1. Архипова Є. Культові речі з каменю та кістки. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 287–308.
2. Боньковська С. Металева пластика. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 341–358.
3. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : Друкарня «Бізнесполіграф», 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. 476 с.
4. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Вінниця : Едельвейс і К, 2007. Т. 2. Мистецтво XVII–XVIII ст. [490] с.
5. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2009. Т. 3. Мистецтво XIX ст. [516] с.
6. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2011. Т. 4. Художні промисли та народне мистецтво XX ст. 512 с.

7. Історія декоративного мистецтва України : в 5 т. / голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. 546 с.
8. Кара-Васильєва Т. Золоте гаптування. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 227–238.
9. Клименко О., Сержант Л., Істоміна Г. Кераміка. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2011. Т. 4. Художні промисли та народне мистецтво ХХ ст. С. 119–160.
10. Косицька З. Витинанки. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2009. Т. 3. Народне мистецтво ХІХ ст. С. 205–214.
11. Косицька З. Витинанки. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2011. Т. 4. Народне мистецтво та художні промисли ХХ ст. С. 233–256.
12. Косицька З. Витинанки. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. С. 349–360.
13. Русяєва М. Античні держави Північного Причорномор'я. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 159–224.
14. Сергєєва М. Художнє різьблення по дереву, кістці та рогу. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 267–286.
15. Станкевич М. Є. Українські витинанки. Київ : Наукова думка, 1986. 120 с.
16. Студенець Н. Килимарство. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2009. Т. 3. Мистецтво ХІХ ст. С. 49–60.
17. Студенець Н. Ткацтво. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2009. Т. 3. Мистецтво ХІХ ст. С. 39–48.
18. Фіалко О. Ранні кочовики Північного Причорномор'я (кімерійці, скіфи, сармати). *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 117–158.
19. Чегусова З. Монументально-декоративна кераміка. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. С. 363–372.
20. Чегусова З. Львівське художнє скло. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. С. 433–448.
21. Чегусова З. Художня кераміка (1990–2010-ті роки). *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. С. 383–404.
22. Чегусова З. Художня обробка дерева. Лозоплетіння. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2016. Т. 5. Мистецтво ХХ – початку ХХІ ст. С. 479–486.
23. Яковлева Л. Пізній палеоліт. *Історія декоративного мистецтва України* : в 5 т. / ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАНУ ; голов. ред. Г. Скрипник. Київ, 2010. Т. 1. Від найдавніших часів до пізнього середньовіччя. С. 23–46.

References

1. ARKHYPKOVA, Yelyzaveta. Cult Things Made of Stone and Bone. In: Hanna SKRYPNYUK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rytskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 287–308 [in Ukrainian].

2. BONKOVSKA, Sofiya. Metal Plastic. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 341–358 [in Ukrainian].
3. SKRYPNYK, Hanna, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv: Drukarnia 'Biznespolihraf', 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, 476 pp. [in Ukrainian].
4. SKRYPNYK, Hanna, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Vinnytsia: Edelweis i K, 2007. Vol. 2. Art of the 17th – 18th Centuries, 490 pp. [in Ukrainian].
5. SKRYPNYK, Hanna, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2009. Vol. 3. Art of the 19th Century, 516 pp. [in Ukrainian].
6. SKRYPNYK, Hanna, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2011. Vol. 4. Artistic Crafts and Folk Art of the 20th Century, 512 pp. [in Ukrainian].
7. SKRYPNYK, Hanna, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, 546 pp. [in Ukrainian].
8. KARA-VASYLYEVA, Tetiana. Embroidering with Gold. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 227–238 [in Ukrainian].
9. KLYMENKO, Olena, Liudmyla SERZHANT, Halyna ISTOMINA. Ceramics. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2011. Vol. 4. Artistic Crafts and Folk Art of the 20th Century, pp. 119–160 [in Ukrainian].
10. KOSYTSCA, Zinayida. Paper-Cutting Art Pieces. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2009. Vol. 3. Folk Art of the 19th Century, pp. 205–214 [in Ukrainian].
11. KOSYTSCA, Zinayida. Paper-Cutting Art Pieces. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2011. Vol. 4. Artistic Crafts and Folk Art of the 20th Century, pp. 233–256 [in Ukrainian].
12. KOSYTSCA, Zinayida. Paper-Cutting Art Pieces. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, pp. 349–360 [in Ukrainian].
13. RUSIAYEVA, Anna. Ancient States of the Northern Black Sea Region. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 159–224 [in Ukrainian].
14. SERHIEYEVA, Maryna. Artistic Carving on Wood, Bone and Horn. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 267–286 [in Ukrainian].
15. STANKEVYCH, Mykhailo. *Ukrainian Paper Cutting Art Pieces*. Kyiv: Naukova dumka, 1986, 120 pp. [in Ukrainian].
16. STUDENETS, Nataliya. Carpet Weaving. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2009. Vol. 3. Art of the 19th Century, pp. 49–60 [in Ukrainian].

17. STUDENETS, Nataliya. Weaving. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2009. Vol. 3. Art of the 19th Century, pp. 39–48 [in Ukrainian].
18. FIALKO, Olena. Early Nomads of the Northern Black Sea Region (Cimmerians, Scythians, Sarmatians). In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 117–158 [in Ukrainian].
19. CHEHUSOVA, Zoya. Monumental-Decorative Ceramics. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, pp. 363–372 [in Ukrainian].
20. CHEHUSOVA, Zoya. Lviv Artistic Glass. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, pp. 433–448 [in Ukrainian].
21. CHEHUSOVA, Zoya. Artistic Ceramics (the 1990s – 2010ss). In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, pp. 383–404 [in Ukrainian].
22. CHEHUSOVA, Zoya. Wood Artistic Treatment. Wicker Weaving. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2016. Vol. 5. Art of the 20th – Early 21st Century, pp. 479–486 [in Ukrainian].
23. YAKOVLEVA, Liudmyla. Late Paleolith. In: Hanna SKRYPNYK, editor-in-chief. *The History of Ukrainian Decorative Art: In Five Volumes*. National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology. Kyiv, 2010. Vol. 1. From the Most Ancient Times to the Late Middle Ages, pp. 23–46 [in Ukrainian].

SUMMARY

The article is about a large-scale edition of the National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology, namely the five-volume *History of Ukrainian Decorative Art*. The academician Hanna Skrypnyk is its editor-in-chief, the work is elaborated scientifically by Tetiana Kara-Vasylyeva. The work on it has lasted for ten years. The materials preparation has been realized by leading Ukrainian experts in the fields of art criticism, history, archeology, ethnography from the National Academy of Sciences of Ukraine M. Rylskyi Institute for Art Studies, Folkloristics and Ethnology, National Academy of Sciences of Ukraine Institute of Archeology, National Academy of Sciences of Ukraine Institute of Ethnology, National Ukrainian Folk Decorative Art Museum, National Academy of Fine Arts and Architecture, Lviv National Academy of Arts and many other institutions. Scholars have received a great support from the fellows of Ukrainian and foreign museums, archives and libraries.

Chapters on paper-cutting art pieces can be read in the third, fourth and fifth volumes. The main stages of this kind of art development from the early 19th to the early 21st centuries are submitted in them. It is indicated that a simple technique and accessible material have contributed to the rapid spread of this kind of art, which appears in the context of the peasant dwelling decoration before the holidays. At the same time, in recent decades, the creative search of the artists has led to the transformation of the imagery of paper-cutting art pieces: they are made increasingly in the form of thematic decorative panels. Modern masters represent the art of Ukrainian paper cutting art pieces at the exhibitions in Europe, Asia, America, in particular in Germany, France, China, the USA. So, it is important that the works of Ukrainian paper-cutting artists is described in such a thorough study.

Keywords: art history, decorative art, folk art, Ukrainian paper-cutting art pieces, traditions.